СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО (ЗБАЛАНСОВАНОГО) РОЗВИТКУ В СФЕРІ ТУРИЗМУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Т. Г. Назаренко
geohim@ukr.net
відділ навчання географії та економіки
Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ

Вивчення наукової літератури за останнє десятиліття утвердило нас в тому, що вчені досліджують стійкість (тобто баланс) як зв'язок між географією людини та наукою про навколишнє середовище [5, с. 3]. Ця думка є очікуваною, адже баланс є одним із засадничих закономірностей в географічній науці та освіті [6, с. 193].

Неправильне вживання наукових понять іншомовного походження викликає когнітивний дисонанс в розумінні певних слів, таких як «погана екологія», «віртуальна реальність», «летальна зброя», «сталий розвиток» (це взагалі оксюморон), тому нами буде вживатися найбільш релевантне змісту наукове поняття «збалансований розвиток».

Перехід до збалансованого розвитку – це процес зміни ціннісних орієнтацій. Визнаними міжнародними фундаментальними цінностями розвитку є свобода, рівність, солідарність, толерантність, повага до природи, спільна відповідальність. Національні цілі базуються на політичних, економічних, соціальних, екологічних, моральних і культурних цінностях, властивих українському суспільству [4]. Вони визначають спрямованість стратегії на турботу про спільне благо та захист національних інтересів України.

Однією із галузей економіки, яка стрімко розвивається та спричинює антропогенні навантаження на природні екосистеми є туристична.

Розвиток туристичної галузі є надзвичайно актуальним для України. Унікальний комплекс історичних, культурних та природних пам'яток, значні рекреаційні можливості, які має наша держава приваблюють дедалі більше туристів. Туризм як явище є предметом дослідження багатьох наук: історії, географії, краєзнавства, екології, політики, психології, економіки соціології тощо. Будь-яка наука вносить та додає предметні ознаки в сферу туризму, таким чином виникає сучасне наукове спрямування туризмознавства – туризмологія. Дослідження туризму здійснюється за галузевим принципом. Саме галузевий принцип, за визначенням професорки О. Любіцевої, формує міждисциплінарне бачення туризму [2, с. 38].

Визначення географії туризму, однак, залишається проблематичним, дискусії зосереджуються як на його часовості, де він належить до тимчасової міграції та рекреаційних досліджень [7].

Сучасний туризм став результатом появи та еволюції подорожей. Люди завжди подорожували й залишали записи про свої мандрівки. Таким чином, подорожуючи з батьками учні вперше відкривають для себе туристичну галузь, а в закладі загальної середньої освіти це відбувається на уроках географії. Яким же чином можна вивчати географію засобами туризму.

Географія туризму вивчає простір, місце та екологічні аспекти туризму. Окрім цього, основні труднощі у визначенні сфери дослідження пов’язані із загальними проблемами визначення туризму, особливо щодо, з одного боку, міграційних досліджень, а з іншого – рекреаційних досліджень.

Формування туристичних знань стає визначальним засобом в профорієнтаційної допомозі, що дозволяє обрати майбутню професію і зараджує учням збагнути вагомість індустрії туризму та його впливу на різні країни та регіони.

Тематика вивчення географії продовжує удосконалювати методику навчання, є багато методичних та практичних рекомендацій щодо організації та проведення освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти [3, с. 174].

Проте тема туристичних та рекреаційних ресурсів, особливо локальних, досліджена не в повній мірі, адже у сучасному світі туристична привабливість місцевості є одним з чинників притоку інвестицій та піднесення регіону, що спонукає більш активно популяризувати цю сферу в тому числі і через вивчення географії в закладі загальної середньої освіти.

Для України сьогодні дуже гостро стоїть питання: чи зможе український бізнес продовжувати свою діяльності в умовах війни та підтримки економіки держави. Без належного функціонування бізнесу неможливо виграти війну. В умовах війни надзвичайно важко вирішити багато практичних питань, пов'язаних із формуванням та реалізацією відповідної бізнес-стратегії. Це особливо актуально для галузей, функціонування яких залежить від рівня безпеки та стабільних темпів економічного розвитку, зокрема для підприємств туристичної сфери і сектору відпочинку.

Отже, дуже важливо закласти знання під час вивчення географії, де учні знайомляться з різними регіонами світу, як вони взаємодіють один з одним, про різні види туристичних напрямків тощо [1, с. 48-49].

Завдяки цим знанням учні розвивають власне розуміння впливу туризму на місцеву економіку, культуру та навколишнє середовище.

Через практико орієнтовані питання учням варто давати завдання, що стосуються місцевого характеру, наприклад: поділити на типи та визначити роль рекреаційних ресурсів, зазначте основні об'єкти туризму, які розташовані у вашій місцевості, розробіть туристичний маршрут до історичної пам'ятки тощо.

Задля виховання патріотичної та свідомої молоді, посилення географічної пізнавальності до місцевості проживання учні формують ключові та предметні компетентності.

В процесі дослідження нами доведено зацікавленість учнів до туристичної інформації, необхідність вивчення та дослідження нових туристичних об'єктів для підняття іміджу України та пропаганди внутрішнього та міжнародного туризму, все це можливо завдяки шкільній географії.

Список використаних джерел

1. Блій Г., Муллер П., Шаблій О. Географія: світи, регіони, концепти. К.: Либідь, 2004. 738 с.

2. Любіцева О. О. (у співавторстві) Країни – лідери туризму. К. «Альфа-ПІК, 2019. 382 с.

3. Назаренко Т. Г.(2023) *Формування туристичних знань засобами шкільної географії Туристичний бренд як чинник формування позитивного іміджу територіальних громад:* (проводиться в рамках туристичного фестивалю «GoodoK_Fest») : зб. матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Гайворон, 26-28 трав. 2023 р.) . Візаві, м. Умань, Україна, стор. 173-177. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735517

4. Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року. https://zakon.rada.gov.ua/go/722/2019.

5. Gillian Kidman & Chew-Hung Chang (2024) Sustainability education: meeting the demands of climate change aspirations Gillian Kidman and Chew-Hung Chang, International Research in Geographical and Environmental Education, 33:1, 1-5, DOI: 10.1080/10382046.2024.2309791

6. Haubrich, H. (2007): Replik zu: Tilman Rhode-Jüchtern „Der neue Haubrich“ oder „Die neue Didaktik der Geographie“? GUID 34, S, 191-195. In: GUID 35, Jg. 2007, Heft 1, S. 47-51 https://home.ph-freiburg.de/haubrichfr/aufsaetze.htm.

7. A. M. Williams, G. Shaw Tourism, Geography of https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B0080430767025651